

Entrevista a Joan Martí i Alanis, bisbe d'Urgell i copríncep d'Andorra

“No farem una revolució a Andorra”

Just quan s'inicia la redacció de la Constitució andorrana i quan falta un mes perquè es compleixin els 20 anys des que monsenyor Martí Alanis fou ordenat bisbe de la Seu d'Urgell, aquest *diplomàtic del Pirineu* passa revista per a EL TEMPS a alguns temes d'actualitat.

Nascut el novembre del 1928 a la comarca de l'Alt Camp i ordenat sacerdot el juny del 1951, acabada la carrera eclesiàstica, monsenyor Martí Alanis fou enviat a la universitat de Salamanca, on es va llicenciar en humanitats clàssiques.

Després de diplomar-se en llengua francesa el 1957 i en llengua anglesa a l'Oversea de Londres l'any 1959, i d'haver ocupat diversos càrrecs, el novembre de 1970 va ser proclamat bisbe d'Urgell. Entrà a la Seu d'Urgell el dia 30 de gener de 1971 i fou ordenat a la catedral el dia següent. Pel març del mateix any prengué possessió del Copríncep d'Andorra.

La Conferència Episcopal Espanyola el feu objecte de confiança en nomenar-lo membre del comitè executiu durant sis anys, president de la Comissió Episcopal de Migracions i, actualment, de Mitjans de Comunicació Social de l'Església Espanyola. I l'any 1989, fou també nomenat membre de la Comissió Pontifícia de Mitjans de Comunicacions Socials de l'Església. El mateix any el Govern espanyol el distingí amb la Gran Creu d'Isabel la Catòlica i, el 1990, ha estat nomenat membre honorífic de l'Acadèmia de Sant Jordi.

Entre els seus escrits en destaca un sobre els problemes del món rural i últimament un altre sobre l'església local.

—*Senyor bisbe, en alguna ocasió heu afirmat que estem vivint en una època light. ¿Es podria parlar d'una religió light?*

—La paraula *light* escrita als paquets de cigarrets defineix una miqueta la dominant de la cultura. Es busca tot fàcil, lleuger, senzill, digerible, ràpid, a la carta, això passa també amb els valors morals i amb la religió. Hi ha gent que no renuncia del tot a la religió, però n'agafen allò que els va més a gust, més fàcil i més bé. Les exigències més dures, les deixen més a banda.

—*Parleu de la gent de les conurbacions urbanes o de la que habita el món rural?*

—El fenomen és diferent..., però no tan diferent. En la gent gran és més diferent, però en la de mitjana edat per avall no, perquè ara els mitjans de comunicació i les comunicacions en general arriben a tot arreu, són el vehicle de la cultura moderna i postmoderna. Us faríeu creus de veure la quantitat de gent d'aquests poblets de pagès que viatgen per tot el món. Els aires de l'època també arriben aquí, una miqueta més suaus, però arriben igualment.

—*Per raons del càrrec, vos també sou un viatger incansable...*

—Avui em trobeu aquí, però el mes passat cada setmana anava a Madrid, i cada cap de setmana a visitar pobles del bisbat. Estic constantment bellugant-me. No sé on sóc pròpiament, ...a la carretera, en un avió, en cases distintes..., tinc cinc o sis llits en els quals dormo habitualment, a tots els extrems del bisbat tinc alguna casa rectoral o alguna habitació, a Barcelona també una casa, a Madrid dues. No sé on és el meu domicili. Les meves ocupacions, per raó del meu càrrec, són àmplies. I personalment no em sento confinat al Pirineu. Només en reunions de bisbes, a Madrid, durant aquests vint anys, he viscut més d'un any i mig. I a Barcelona potser mig any més. Tots aquests contactes personals i tot el que entra pels ulls, la televisió i especialment la lectura em donen una miqueta la sintonia amb el temps present, ... si és que la tinc, que potser no la tinc tant com penso.

—*¿Especialment la lectura?*

—El que faré després d'aquesta conversa és anar a una de les llibreries d'aquí, la Seu d'Urgell, a veure si trobo algun dels llibres que vull llegir, Jean Philippe Toussaint, Robert Walser, Joseph Conrad, Christa Wolf... si els trobo, perquè a les llibreries de la Seu no hi són tots. Procuo, en la mesura del possible que aquesta pau del Pirineu no sigui la pau del cementiri

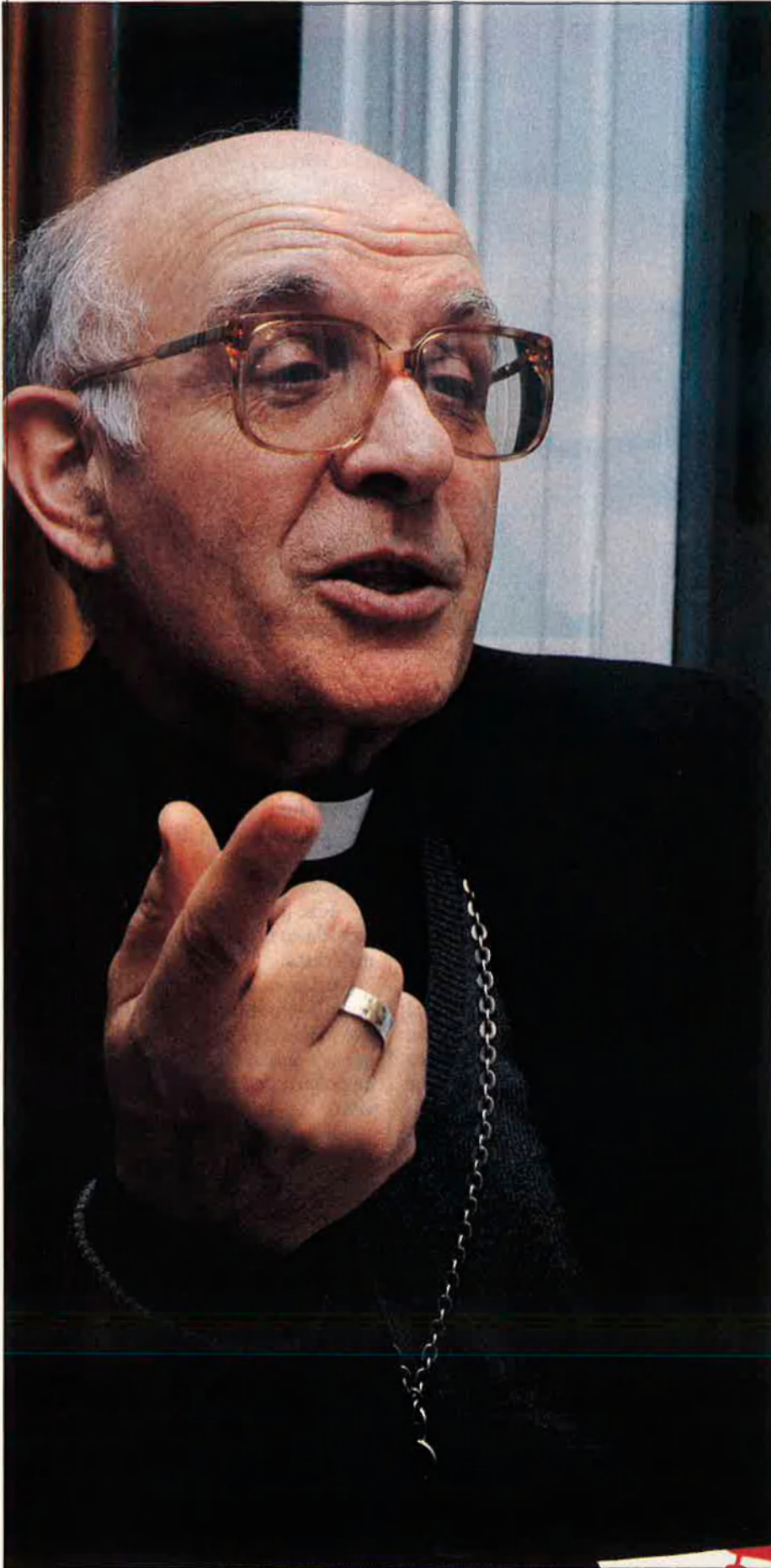
sinó la condició que em permeti sintonitzar també amb els problemes i les situacions de l'època.

—*¿Aquest és un privilegi reservat a persones amb una categoria similar a la de vostra? ¿I la gent del carrer, pot assolir la sintonia amb l'època?*

—Clar, el que passa és que no tenen els estímuls i la preparació que jo tinc. Ara, però, entre la gent jove, són molts més els que tenen aquesta preparació. El que falta principalment són estímuls. Jo en tinc més perquè tinc unes responsabilitats dins de l'església i dins de la política andorrana que m'esperonen molt i fan que jo mateix senti la necessitat de viure amb sintonia amb l'època, perquè si no, perdo la línia del llenguatge. Cada vegada me n'adono més que jo exerceixo el meu *métier* —que diuen els francesos— a través del pensament i de la paraula. Predico homilies constantment i necessito alimentar-me de noves idees per poder comunicar-me amb una certa frescor.

—*¿Quina és la idea més recent de la qual us heu alimentat?*

—Ahir mateix llegia uns dossiers del Consell d'Europa sobre la demografia a tot Europa. La corba de naixements, l'envelliment de la població, els moviments migratoris. Els analistes —no sé quina és la seva ideologia, si són o no són cristians, si són socialistes o són conservadors— acaben fent la síntesi que la degradació dels valors ètics de l'home d'avui a Europa —és l'únic continent del món on la població disminueix i envelleix força notablement comparat amb els altres continents— diuen, i jo ho comparteixo, és resultat de l'individualisme. I a l'individualisme, hi podríem afegir el culte als diners, el "bé jo i els altres que rebentin", ...aquest podria ser una mica el lema de la gent d'avui. I així no es construeixen les societats. Construir un poble i un país vol sempre sacrifici i subordinar en alguns temes els interessos personals al bé comú. En canvi, la gent d'avui inverteix els termes, busca

sempre subordinar el bé comú als interessos personals.

—*¿Passa el mateix en països governats per socialistes com per conservadors?*

—Sí, ...més o menys, amb petites diferències. Europa, avui dia, ja és un mocador de butxaca, no solament per la Comunitat Econòmica Europea, sinó sobretot perquè la cultura es comunica pels mitjans de comunicació, i és tan subtil, espiritual i fina que penetra ràpidament tots els pors de la societat. Passa d'un país a l'altre i d'una persona a l'altra amb una gran fluïdesa. I avui que els mitjans de comunicació ho envaeixen tot, encara molt més.

—*L'església catòlica intenta tenir més protagonisme als països de l'Est en aquests moments en què estan resituant-se. ¿Potser per superar una certa crisi de l'Església a Occident?*

—Ningú sap quin dia hi pot haver un cop de pèndol en una altra direcció pel que fa als moviments de la cultura a Occident, i no és l'església catòlica solament sinó que són les altres esglésies tradicionals les que passen una certa crisi a Occident, l'anglicana, la calvinista; en canvi, hi ha una certa proliferació de sectes, perquè no tenen un model seriós, més aviat són extravagants i a la carta, i tantíssimes que cadascú s'acull a la que més li va.

Llegia fa pocs dies un estudi actual de qui són els propietaris de les televisions als països de l'Est, de quin nombre d'antenes parabòliques hi ha a cada país... és curiós de saber que a hores d'ara, a Rússia, només hi ha cinc-centes antenes parabòliques. A poc a poc, quan la llibertat d'expressió i les llibertats de fronteres i de comunicacions, i la iniciativa privada, es va instal·lant en aquests països, hi entren d'una manera precipitada tots els patrons d'occident, que tenen la comunicació no solament com a vehicle d'ideologia sinó, sobretot i especialment, com una forma de guanyar diners. *Holdings* que busquen, més que res, fer diners, fer diners i fer diners, i res més, i per tant, prostitueixen moltes vegades la comunicació, simplement a canvi d'omplir les seves butxaques. En major o menor grau, tots els països de l'Est sofriran una invasió de tots aquests mitjans i de tots aquests empresaris de la comunicació que busquen la prostitució pels diners, per tant, tot el món de la cultura en rebrà els sotracs, i les esglésies, que tenen un missatge implícit o explícit de valors ètics, sofriran molt amb aquesta invasió cultural i trobaran una competència fins ara desconeguda.

L'assalt de l'església catòlica pot ser més o menys important a països com Polònia, Txecoslovàquia i Hongria, i irrellevant a països com Bulgària o Romania o la mateixa Unió Soviètica en general. Seran més aviat en aquests altres països les altres esglésies les que poden gaudir d'uns avantatges de la llibertat i a la vegada també d'unes dificultats de la llibertat. Estem parlant d'una paradoxa. No hi ha una situació absolutament millor, ni absolutament pitjor, sinó simplement distinta de la que hi havia fins ara. En conjunt, però, la llibertat sempre és bona per a tots i, per tant, també per a l'església.

—*Tornant de l'Est. ¿La possibilitat d'una Conferència Episcopal Catalana no integrada en la Conferència Episcopal Espanyola ja no es contempla per part dels bisbes catalans com sembla que es contemplava fa molt pocs anys?*

—No ho penséssiu. Porto vint anys a la Conferència Episcopal Espanyola i a la Catalana i en aquesta hem viscut més o menys sempre el mateix tarannà. De Conferència Episcopal, pràcticament no en som. Ens en diem, però jurídicament no tenim poders de Conferència Episcopal. L'església ha reconegut les Conferències Episcopals de tot el món després que l'estat modern prengués tanta importància en la configuració dels països, de les lleis, de les fronteres... El criteri no és solament el cultural, sinó el cultural i el polític i, finalment, el criteri territorial de l'església catòlica coincideix amb els grans paràmetres que són les fronteres polítiques dels països. Per tant, mentre a Espanya només hi hagi un estat, només podrà haver-hi una Conferència Episcopal Espanyola, com passa en altres estats. I mentre Catalunya no sigui un estat independent, l'església no reconeixerà mai una Conferència Episcopal Catalana. Aquesta és la feina dels polítics. Que obtinguin una Catalunya independent i immediatament nosaltres ens constituïrem en Conferència Episcopal Catalana independent de la de Madrid.

—*Per què són tan freqüents darrerament pronunciaments de l'església que topen amb decisions dels governants, i temes com el recent document episcopal o els preservatius centren l'interès informatiu?*

—L'últim document dels bisbes espanyols respecte a la moralitat pública no és directament un atac als polítics. El dels preservatius ho és més perquè és una decisió directa presa per dos ministeris espanyols. El document que es refereix a la moralitat pública de la societat i del país té unes frases en les quals recordem als

polítics la seva responsabilitat, perquè des de la política es té una influència molt forta. Ells són els que fan la llei, el pressupost, tenen l'escola en les seves mans, les grans institucions del poderós estat modern també a les seves mans, per tant tenen molta responsabilitat. Però el document es dirigeix molt especialment als ciutadans, a la gent, als cristians, especialment, i parlava molt poc dels polítics. El que passa és que aquest document gestat durant dos anys, que és motivat per una evident degradació de l'ètica i de la moral pública i privada dins d'Espanya, ha fet una mica de pupa als polítics i també a altra gent que no són polítics. Tot el que siguin denúncies no agrada, això ja passava a la Bíblia quan els profetes denunciaven les corrupcions de la societat. I que centrin l'atenció dels mitjans de comunicació és perquè representen una part dels interessos de la societat.

—*¿Vós sabíeu que el nom Martí Alanis constava en les travesses prèvies al nomenament de Ricard Maria Carles, bisbe de Barcelona?*

—És natural perquè coincidien en mi les circumstàncies que reuníem quatre o cinc bisbes solament, i aquests noms eren els que anaven donant voltes i voltes fins que al final n'ha estat nomenat un. Se sabia que difícilment portarien algú que no fos catalanoparlant i que no posarien a Barcelona un bisbe que s'estrenés, només

aquestes dues condicions exclouïen molts noms de la llista de candidats. De tota manera el proclamat ha estat un dels que la premsa remenava, i no he sigut jo, ¡gràcies a Déu!

—*¿Hauríeu hagut de renunciar al Pirineu i altres estímuls de què ens parlàveu abans...*

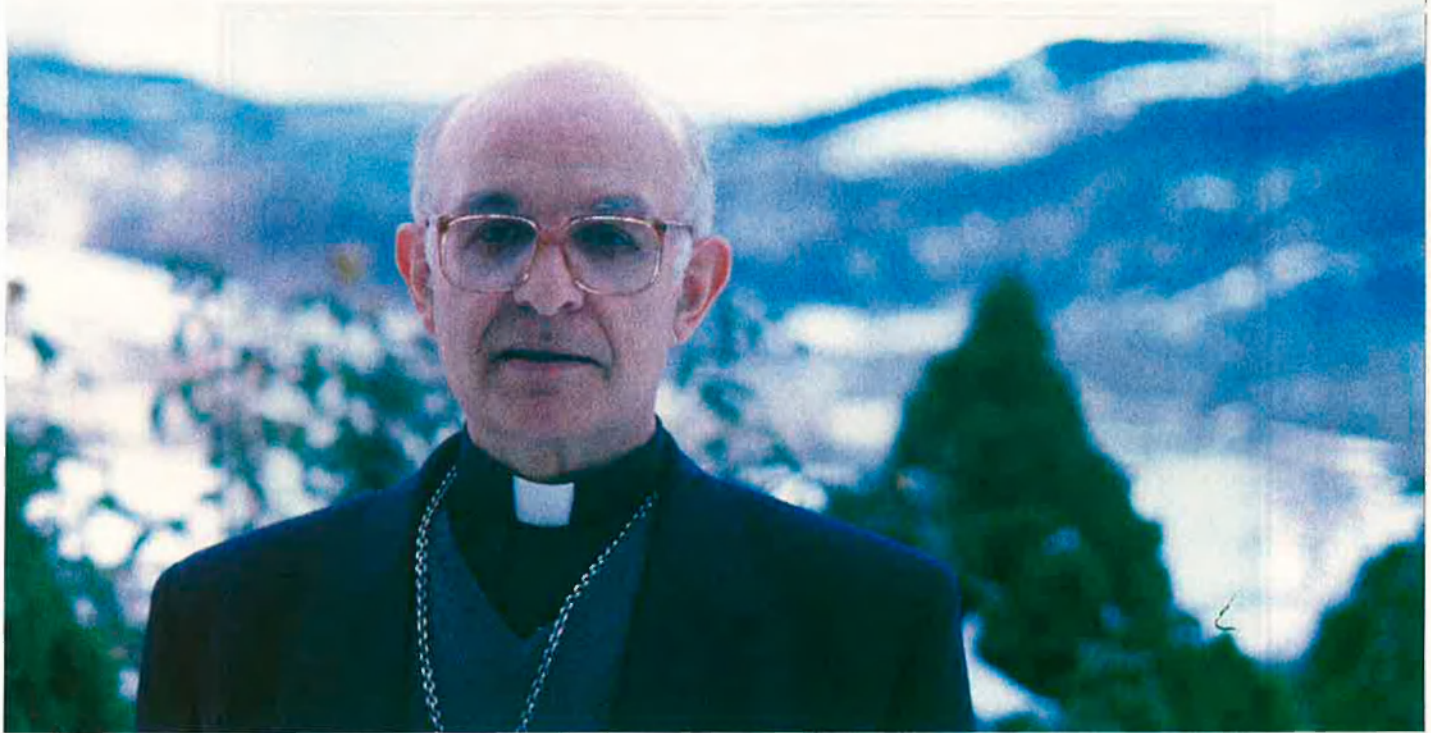
—Res, ¡m'he deslliurat de molts maldecaps! Ja en tinc, però, ¡eh!. Ja en tinc, de maldecaps.

—*Ja veieu que no us hem fet cap pregunta sobre Andorra per no afegir-vos cap maldecap i perquè m'havien alertat que vós havíeu suggerit que no es parlés de política andorrana en aquesta entrevista.*

—No. El que no volia és només parlar d'Andorra o fer una entrevista especialment dura sobre política andorrana, perquè en faig molt poques i només en el moment oportú. I ara no és un moment oportú.

—*D'una manera molt general, almenys, ¿podríeu dir-nos si esteu satisfet de la realitat actual andorrana?*

—¡Vaja una pregunta per fer-li a una persona que pateix cada dia per les coses d'Andorra! Però vaja, ràpidament, estic satisfet de pensar que aquesta setmana —dilluns 17 de desembre— es reuneix per primera vegada la Comissió Tripartida, que vol dir els representants dels dos coprínceps i del Consell General de les Valls

"La consciència personal s'ha de respectar, sobretot la que fa referència a la religió, que forma part de la intimitat de la persona".

JORDI MORERA

d'Andorra, per posar la primera pedra de la nova Constitució d'Andorra. Això, a mi, em dóna una gran tranquil·litat. Fa poc temps només era jo qui parlava de nova constitució a Andorra. D'altres sectors de la vida política andorrana no en volien ni sentir parlar, només estaven a favor de la tradició i de les institucions tradicionals, i jo m'adonava que l'Andorra d'avui no té gaire cosa a veure amb l'Andorra de l'antiguitat. Té un gran creixement, una influència extraordinària de la cultura dels estats veïns, nova població vinguda de fora, riquesa cultural, tot això fa que no es pugui governar Andorra amb el mateix estil que fa set-cents anys, i menys quan les institucions europees comencen a tenir una certa jurisdicció i poder també dins d'Andorra. Havíem d'anar a unes fórmules que ens equipareassin políticament als esquemes de la resta d'Europa. I amb aquesta Constitució caminem cap aquí. No és que fem una revolució, però fa falta una constitució moderna, democràtica, on especialment el respecte, els drets i les llibertats de les persones siguin reconeguts i on els instruments de la política siguin instruments acceptats en general en el contorn europeu. Això no vol dir que la tradició andorrana hagi estat en contra de la persona humana ni de la llibertat de l'individu, però moltes vegades aquesta llibertat i dignitat ha estat protegida més pels sentiments humanitaris i cristians de

la població d'Andorra que no per les lleis formals. Aquest és el desafiament que tenim en aquest moment i, per això, hem de pagar preus. Els coprínceps no tindrem tants poders com ara tenim i el poble en tindrà més, però a la vegada tindrà uns controls que ara no té i haurà de compartir aquest reconeixement democràtic amb uns altres ciutadans que no són andorrans fins ara, però que ho hauran de ser de cara al futur. Una població com la d'Andorra amb només un disset per cent de gent amb drets civils i polítics andorrans no seria una autèntica democràcia. I perquè ho sigui s'hauran d'ampliar els drets de nacionalitat a unes altres persones que ara són simples residents dins d'Andorra, però que hi porten tota la vida treballant, que tenen bona conducta, que s'hi han assimilat culturalment i que mereixen formar part també de la col·lectivitat andorrana amb tots els seus drets. Aquest és el canvi polític profund que estem a punt de fer i que ve després del canvi social i econòmic que hem viscut.

—*¿S'acabarà Andorra com a petit paradís fiscal que és per a alguns?*

—Penso que no, perquè tot el canvi polític no té res a veure amb una situació econòmica de privilegi. Només es podria erosionar en la mesura que l'organització democràtica d'Andorra suposi un creixement molt fort del sector públic —que poc o molt ho suposarà— i que una situació

impositiva —d'impostos— i fiscal canviés tot l'atractiu del comerç interior d'Andorra. Si el fisc fos massa pesat, l'atractiu d'Andorra s'acabaria. Però justament, d'una banda, el conveni amb la Comunitat Econòmica Europea ens és molt favorable i per tant podem seguir sent una illa dintre la Comunitat Econòmica i, d'altra banda, els governants d'Andorra són demòcrates, i si provenen del poble seran els primers interessats que aquest atractiu no es perdi. Penso que trobaran fórmules d'equilibri.

—*Em permetreu que la darrera pregunta sigui probablement una poca-sollada, però en algun lloc va sortir publicat que un municipi andorrà en ple s'havia passat a l'islamisme. ¿Es cert?*

—[Riu] Poseu que me n'he rigut. No en sabia res; però si fos veritat, ho respectaria. La consciència personal s'ha de respectar, sobretot la que fa referència a la religió, que forma part de la intimitat de la persona. Ho respectaria, però no és veritat, em sembla que me n'hauria assabentat. Ni municipi, ni mitja dotzena de persones, allò que es diu convertir-se, cosa que no vol dir que no hi hagi alguns treballadors del nord d'Àfrica que siguin musulmans. Jo mateix n'he conegut alguns, però són una ínfima minoria i si hi ha hagut alguna conversió deu ser tan irrellevant que jo ni me n'he assabentat.

Josep Maria Pasqual